

Osmanlı Askerî Tarihini Araştırmak: Yeni Kaynaklar, Yeni Yaklaşımlar,
Derleyenler: Cevat Şayin, Gültekin Yıldız, Tarih Vakfı Yurt Yayınları,
İstanbul 2012, xi+155 sayfa, ISBN: 978-975-333-285-9.

Ülkemizde askerî tarih araştırmaları ve popüler askerî tarih kültürü dünyadaki aksine maalesef düşük seviyededir. Tarihçilerimizin genelde uzak durduğu askerî tarih, subay askerî tarihçilerimizin de lâıyıkıyla yetiştirilememiş olması yüzünden sahipsiz kalmıştır.

Askerî arşivlerimizin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği de bu sahipsizliği büyük oranda arttırmıştır. Hal böyle iken dünyada yeni paradigmalara farklı disiplinlerden akademisyenlerin çalışmaları sayesinde sosyal, iktisadî ve kültürel perspektiflerle askerî perspektif arasında bir sentez oluşturmayı hedefleyen “yeni askerî tarih” denilen bir perspektife ulaşılmıştır.

“Yeni askerî tarih”e ulaşılmış dönemde ülkemizde derlenen bu kitap dünyadaki ve Türkiye’deki askerî tarih araştırmaları ve öğretiminin mevcut durumu ve geleceği hakkında yazılmış yöntem yazılarını ihtiva etmektedir. Osmanlı askerî tarihinin kaynakları ve yöntem sorunlarına dair bir atölye çalışmasının sonucudur. Derleyenler, askerî tarihe karşı başlayan ilgide sürekliliğin sağlanabilmesi için

her şeyden önce bu zeminin güçlü kılınması tespitinden hareketle kitabın ortaya çıkarıldığını ifade etmektedirler.

Gültekin Yıldız ve Cevat Şayin tarafından kaleme alınan Sunuş (ss. vii-xi) yazısında askerî tarihin ülkemizdeki durumu ve bu derlemenin hazırlanma amacı üzerinde durulmaktadır.

Birinci Bölüm (ss.1-88) “Askerî Tarihçilik Yöntemi Üzerine” başlığını taşımakta ve beş yazıdan oluşmaktadır. Ülkemizdeki askerî tarih çalışmalarının ve askerî sosyal bilim araştırmalarının durumu, dünyadaki örnekleriyle karşılaştırılarak değerlendirilmektedir.

Gültekin Yıldız, “Bütüncül, Karşılaştırmalı ve Felsefî Bir Askerî Tarihe Doğru: Türkiye’de Askerî Tarih Araştırması ve Öğretiminin Geleceği Üzerine” (ss. 3-22) başlıklı incelemesinde Türkiye’de sivil akademisyenler tarafından askerlerin işi olarak algılanmaya devam eden askerî tarih araştırmalarının karşılaştığı engeller, başta ATASE arşivi olmak üzere arşivlerin işletilmesinde var olmuş ve olmaya devam eden zihni ve

Kitap Tanıtımı

maddî problemler ile ülkemizde askerî tarih öğretiminin eksikliğine dikkat çekmektedir. Osmanlı askerî tarihi gibi kaynak ve yöntem sorunları henüz çözülememiş, başvuru eserlerine ve yeterli miktarda monografiye dahi sahip olmayan, uzun bir zaman dilimini ve farklı coğrafyaları ihtiva eden bir alanda tarihinin karşılaştığı zorluğa değinmektedir.

Fatih Yeşil, “Mühendis ve Tarihçi: Askerî Tarihçilikte Disiplinlerarasılık ve Sivil Asker Diyalogu” (ss. 23-28) başlığını taşıyan yazısında filolog tarihçi ile mühendis subay işbirliğinin askerî tarihe katkısı üzerinde durmaktadır.

Ali Fuat Örenç, “Türk Denizcilik Tarihi Yazımı Problemleri” (ss. 29-37) adlı incelemesinde ülkemizde tarihî kaynaklara ulaşmada yaşanan bürokratik engellerin, yeni çalışmaları engellemesi probleminin yanı sıra mevcut önyargıların da yaygınlaşmasına sebep olduğunu belirtmektedir. Denizcilik teknolojisine dair bilgi eksikliğini azaltmak için güncel bir denizcilik ansiklopedisi veya sözlüğü hazırlanmasının gereğini de ifade etmektedir. Ayrıca Osmanlı denizcilik tarihinde yer alan boşlukları da kısaca ele almaktadır.

Tarihî Türk ok ve yaylarını yeniden üreten, bunlarla uygulamalar yapan ve Tiredaz Grubu üyesi olan Murat Özveri, “Deneysel Tarih Çalışmalarına Bir Örnek Olarak Osmanlı Okçuluğu” (ss. 38-57) başlıklı yazısında, savaş ve teknikle ilgili olarak sadece yazılı kayıtların kullanılmasının karanlık noktalar oluşturabileceği veya yanlış hükümlere sebep olabileceğini belirterek deneysel çalışmaların askerî tarihçilikte karşılaşılan pek çok soruya yanıt olabileceği üzerinde durmaktadır.

Cevat Şayın ise “Askerî Tarih Araştırmasında Yeni Bir Yaklaşım 3T (Teşkilat, Teçhizat, Tefekkürat)” (ss. 58-88) adını taşıyan incelemesinde askerî tarih araştırma yöntemi konusunda askerî tarihin ayırt edici özelliklerini belirterek bir taksonomi geliştirmeye çalışmakta ve araştırmalarda kullanılacak araçları tartışmaktadır. İlâveten askerî tarih araştırması için 3T adını verdiği yeni ve özgün bir sentez aracı sunmaktadır. Bu 3T'nin (Teşkilat, Teçhizat, Tefekkürat) araştırma konusunun bütün yönlerini kapsamaya imkân sağladığını göstermeye çalışmaktadır.

“Kaynaklar” başlığını taşıyan İkinci Bölüm (ss. 89-155) dört yazıdan müteşekkildir.

Mehmet Beşikçi, “Askerî Tarihçiliğin Gayri Resmî Kaynakları: Asker Anıları ve Günlükleri” (ss. 91-104) başlıklı yazısında subay ve erlere ait günlük ve hatıralara değinmektedir. Sıradan askerinin sesi olan bu hatıratların gerektiği gibi değerlendirilmesi halinde resmî belgelere dayalı askerî tarihe önemli katkılarının olacağı üzerinde durmaktadır.

Mustafa Yeni, “Geç Osmanlı Askerî Tarih Çalışmalarında Görüntülü Kaynakların Kullanımı” (ss. 105-108) adlı incelemesinde Türk arşiv ve kütüphanelerinde dağınık halde bulunan görüntülü malzemenin bir kurum çatısı altında toplanması zarureti ile bu malzemenin teçhizat ve lojistik başta olmak üzere bazı problemleri çözebileceğinden bahsetmektedir.

Hakan Karagöz, “Osmanlı Askerî Tarihinin Kaynağı Olarak Avusturya Arşivleri” (ss. 109-129) başlığını taşıyan incelemesinde Avusturya Devlet Arşivleri

Kitap Tanıtımı

(Haus-, Hof-, ve Staatsarchiv) ve Harp Arşivi'nde (Kriegsarchiv) karşılaşılabilecek tasnifler, yazma eserler, hatıratlar ve bunların içerikleri, araştırmacıların bu arşivlerde karşılaşılabilecekleri teknik zorluklar hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Avusturya arşiv belgelerinden örnekler vererek bu türden belgelerin okunmasında öğretici olacak ve kolaylık sağlayacak Alman paleografyasına dair seçilmiş bir kaynakça da takdim etmektedir. Ayrıca yazısında Avusturya devlet ve ordu yazışmalarının muhtevası, bazı yöntem tespitleri ile Almanca belgelerin kaligrafik ve paleografik özellikleri hakkında bilgiler de yer almaktadır.

Özhan Kapıcı ve İbrahim Köremezli, “Osmanlı Askerî Tarihçiliğinin Eksik Aynası: Rusya Federasyonu Arşivleri” (ss. 130-155) başlıklı ortaklaşa kaleme aldıkları yazılarında Osmanlı askerî tarihiyle ilgili Rus arşiv tasniflerinin içerikleri hakkında yol gösterici önbilgiler verilmektedir. Rus İmparatorluğu Askerî Tarih Arşivi (RGVIA), Rusya Devleti Donanma Arşivi (RGAVMF), Rusya İmparatorluğu Dış Politika Arşivi (AVPRI), Rusya Devleti Kadım Evrak Arşivi (RGADA), Rusya Devleti Tarih Arşivi (RGIA), Rusya Federasyonu Devlet Arşivi'nde (GARF) bulunan Osmanlı askerî tarihiyle ilgili hangi bilgilere ulaşılabileceği, bu arşivlerdeki çalışma şartları, hangi belgelerin yayımlanmış, hangilerinin ise dijital ortamda bulunduğu dair bilgi ve tecrübelerini paylaşmaktadırlar.

Osmanlı askerî tarihinin metodu ve kaynakları üzerine derlenen çalışma ülkemizde henüz başlangıç mesabesindeki bu alana, özellikle de ilk örnek olması bakımından değerli katkılarda bulunmaktadır. Bu derlemenin Osmanlı askerî tarihi ile ilgilenenler ve ilgilenecek olanlar için bir başvuru kitabı olması kaçınılmazdır. Alana katkı sağlayacak bu türden çalışmaların devamının gelmesi ile askerî tarihimizin giderek daha fazla araştırıldığını görmek temennilerimiz arasındadır.

Bülent Akyay*

---

* Arş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı, İzmir, b.akyay@gmail.com